

Putzi

Hitler je nakon prvog susreta s Mussolinijem rekao: 'On je mentalni bolesnik'

Nacional donosi ulomak iz knjige 'Putzi' u kojem Thomas Snegaroff opisuje život Ernsta Hanfstaenga, kontroverznog trgovca umjetninama i pijanista koji je odigrao veliku ulogu u Hitlerovu usponu na vlast, a kasnije postao Rooseveltov doušnik

Početkom proljeća 1934. Putzi je primio omotnicu sa žigom koji je odmah prepoznao i koji ga je podsjetio na američke godine. Pismo je potpisao Elliott Carr Cutler koji ga je, kao voditelj protokola za obilježavanje dvadeset pete obljetnice promocije naraštaja 1909. na Harvardu, službeno pozvao da prisustvuje ceremoniji predviđenoj za lipanj. Čak mu je ukazao čast i ponudio da bude njegov pomoćnik. Mogućnost povratka u Sjedinjene Države razveselila je Putziju: nakon što je iz majčine domovine izbačen iz jedan krivnjom i obeščašćen, vratit će se ovjenčan prvorazrednim društvenim položajem.

Ubrzo su se podigli glasovi protiv poziva upućenog nacističkom dužnosniku. Svi ili gotovo svi dolazili su od Židova. Suočen sa skandalom, Cutler je skinuo odgovornost sa Sveučilišta: on sam odlučio je pozvati Putziju, poštujući slobodu izražavanja koja je, po njemu, uvijek vladala na Harvardu. To što je sloboda izražavanja u Njemačkoj postala samo daleko sjećanje očito nije bila prepreka za posjet jednog nacista Sveučilištu.

Putzi je o svemu izvijestio Hitlera i šefa diplomacije. „Podite tamo, Herr Hanfstaengl!“ Bila je to važna prilika za režim. Nacisti su mogli računati na solidnu potporu u Americi. Nije li Rooseveltova administracija stavila veto na dvije rezolucije Kongresa kojima se osuđuje Hitlerov režim? Štoviše, dio američkoga javnog mnijenja nedvosmisleno je podržavao Hitlera. Na Putzijevu veliku radost, Rudolf Hess je 1933. zadužio Amerikanca njemačkog podrijetla, Heinza Spanknöbela, da osnuje jaku nacističku organizaciju u Sjedinjenim Državama. Njegovi su napori u srpnju 1933. doveli do osnivanja Prijatelja nove Njemačke. Organizacija je okupljala Nijemce, ali i Amerikance njemačkog podrijetla. Pozivajući se na prvi amandman, ponosno su isticali kukaste križeve na svojoj odjeći. Ubrzo će napuniti Madison Square Garden. Njihova prva značajnija akcija bilo je bojkotiranje židovskih dučana na Manhattanu. Dopustili su im da to učine. Putzijev dolazak bit će im veliko ohrabrenje.

Osim toga, nacisti su znali da i Sveučilište predstavlja plodno tlo, jer je antisemitizam ondje vrlo raširen. Iza lijepih govora o zaslugama i znanju, velika američka sveučilišta svim sredstvima su nastojala ograničiti broj židovskih studenata među svojim polaznicima. Tako je bilo na Princetonu, Yaleu i Harvardu. Kad je Putzi 1909. ondje diplomirao, golema većina studenata bili su protestanti; manje od deset posto bili su Židovi. Po završetku Prvoga svjetskog rata, predsjednik Sveučilišta, Abbott Lawrence Lowell, poznati antisemit, zabrinuo se zbog opadanja broja studenata protestanata i zbog dovođenja u opasnost „izvornoga američkog“ duha što su ga usađivali. Privatno je govorio o njihovoj superiornosti: bio je uvjeren u nejednakost rasa i u dominaciju one nordijske, u nužnost eugenike i borbu protiv emigracije koja dolazi iz srednje i istočne Europe. Lowell je 1918. s užasom otkrio da dvadeset posto studenata na Sveučilištu čine Židovi. Bio je uvjeren da će ugledne obitelji napustiti brod, bojeći se judaizacije, kao što se dogodilo na Columbiji. Četiri godine kasnije, njegov najveći strah se ostvario: na Harvardu je gotovo svaki četvrti student bio Židov. Trebalo je djelovati, i to brzo. Na Cambridgeu, u luksuznom predgrađu Boston-a, 2. lipnja 1922. održao se povjesni sastanak. Vodstvo Sveučilišta dogovorilo se oko jasnog načela: udio Židova dosegnuo je svoj maksimum. Već najezen uvedena je sramotna klasifikacija. Oznaka „J1“ označavala je studente za koje je bilo sigurno da su Židovi, „J2“ one koji su to vjerojatno bili, „J3“ one koji su to možda bili. Lowell

HANFSTAENGL

je godinama bio u najužem krugu Hitlerovih prijatelja i savjetnika poput Hermanna Göringa

se izjasnio u prilog kvotama, kakve su već postojale na Columbiji, ali ta je zamisao previše odudarala od sveučilišnih načela. Stoga su, suočeni sa stalnim porastom broja Židova - 1925. bilo ih je četvrtinu - odlučili iz selekcije ukloniti neke srednje škole poznate po tome što im šalju puno Židova.

Kad je Putzi 1934. pozvan na Harvard, na Sveučilištu nije bilo više od dvanaest posto židovskih studenata. Iako James Conant, koji je godinu dana ranije naslijedio Lowella, nije dijelio duboki antisemitizam svog prethodnika, nastavio je s politikom prešutnih kvota. Tijekom 1930-ih udio židovskih studenata nikada neće dosegnuti razinu kao nakon rata.

U Berlinu je Putzi bio toliko ponosan da je, čim je dobio poziv, javno obznanio svoj dolazak, čak prije nego što je o tome obavijestio Cutlera, koji je vijest saznao iz novina. Osjećao je kao da mu rastu krila. Nekoliko dana ranije uvjerio je Hitlera da se sastane nasamo s Williamom Doddom, američkim veleposlanikom, koji je za svog sugovornika kazao da je vrlo „srdačan“. Punih sat vremena njih su dvojica razgovarali o odnosima dviju zemalja i o načinu kako ih poboljšati.

Sav u euforiji, Putzi je bučno najavljivao da će studentima s Harvarda dodjeljivati stipendije kako bi došli u Berlin; također je govorio da će u Ameriku sa sobom ponijeti film koji bolje od svih govora pokazuje slavnu zbilju Hitlerove Njemačke. Putovanje, čini se, neće biti onako apolitično kako je Cutler zamišljao.

Jedan se čovjek u pozadini žestio gledajući tog pauna kako hoda po cvjetnim gredicama: Joseph Goebbels.

Unutar židovske zajednice na Harvardu rastao je bijes pomiješan s nerazumijevanjem. Novi predsjednik Sveučilišta, James Conant, prao je ruke od svega. Bivši studenti moraju sami riješiti problem. Teška srca, Cutler je na kraju odlučio povući poziv koji je Putziju poslao. Tu još uvijek povjerljivu odluku odmah je osporio Jay Pierrepont Moffat, diplomat zadužen za Zapadnu Europu u State Departmentu. „Bila bi to vrlo loša poruka svijetu, Cutler. Zar ne vidite da bismo takvom odlukom ostavili dojam, ovdje u Sjedinjenim Državama, da smo popustili pod židovskim pritiscima? Osim toga, zar se Sveučilište Harvard više brine za svoje financijske prihode, u kojima Židovi uvelike sudjeluju, nego za vrijednosti intelektualne tolerancije?“ To su bili Moffatovi argumenti. Cutler ih je shvatio i s olakšanjem odustao od svoje odluke. Poziv Putziju je ostao. U kuloarima State Departmenta, uz kavu, neki nisu skrivali oduševljenje. To će ih naučiti pameti, sve te agitatore kukastog nosa, koji stalno napadaju Hitlera i nacističku Njemačku! Već su se bili odvažili i 7. ožujka 1934. u Madison Square

Rudolf Hess je 1933. zadužio Amerikanca njemačkog podrijetla, Heinza Spanknöbela, da osnuje jaku nacističku organizaciju u Sjedinjenim Državama - Prijatelje nove Njemačke

Gardenu organizirali lažni proces Hitleru! Tada se u golemu njujoršku dvoranu natiskalo dvadeset tisuća ljudi. A konačna presuda donesena je nakon večernje rasprave i zapaljivih govorova: Hitler je proglašen „krivim za teške zločine protiv civilizacije“. Rooseveltova administracija nije uspjela zabraniti taj „proces“. Želja da ne povrijedi Hitlera, odnosno da mu se svidi, sudarila se s obranom slobode izražavanja.

Putzi je rasprirova strasti: to mu nije bilo mrsko. Pravio se važan. Potkraj ožujka obznanio je da ne može otpotovati u Sjedinjene Države, jer mu pretrpan raspored ne dopušta da tako dugo izbiva iz Njemačke. Prenemagao se. Htio je da ga nagovaraju, preklinju. Gospodine Hanfstaengl, učinite nam golemu čast da budete s nama, preklinjemo Vas... Na koljenima Vas molimo.

Za to vrijeme, američki su nacisti također ponovno preplavili Madison Square Garden, ali ovaj put su se kukasti križevi miješali sa zvjezdicama na zastavama. Više od dvadeset tisuća ljudi, bijelih i najčešće plavokosih, stoeći na stepenicama, ispruženih ruku 17. svibnja grmeli su „Heil Hitler“ i zviždali kad bi govornici izgovarali židovska imena, zaklinjući se pritom da nisu nacisti, nego pravi američki domoljubi. Fotografije s tog događaja - treba ih vidjeti, da povjerujete - lako se mogu pronaći na internetu.

Dok se posljednji prekoceanski brod koji ga je mogao na vrijeme dovesti u Sjedinjene Države spremao isploviti iz luke Bremerhaven, Putzi je 10. lipnja u svom berlinskom domu organizirao raskošnu gozbu. Glazba, žestoka alkoholna pića, vino, smijeh koji je postajao sve gromoglasniji kako je večer odmicala... Supruge Hermanna Göringa i Josepha Goebbelsa bile su prisutne. Kako je šarmantan taj Putzi! Kako je duhovit!

Kako svira!

Američki dopisnici poslali su vijest koju su njihova uredništva čekala. Treba se suočiti sa stvarnošću: Putzi neće otici na Harvard. Taj je obrat sve iznenadio. Ali kasno noću, nakon što su posljednji uzvanici otišli, uspeo se u svoju sobu gdje su mu kovčevi već bili spremni, te neopaženo krenuo u noć. Otišao je vlakom u Köln, zatim je uskočio u poštanski zrakoplov koji ga je iskrcao u Cherbourgu, gdje je parobrod Europa upravo trebao krenuti prema New Yorku. Veliki se mačak poigrao s miševima. Bio je silno ponosan na svoju izvedbu, jer će se sada još više o njemu govoriti.

Putnici na brodu prepoznali su ga. Budući da je to bio značajan događaj - nijedan nacistički dužnosnik nije stupio na američko tlo otkako je Hitler došao na vlast - tisak je odmah obaviješten o njegovoj prisutnosti na brodu. Jedno je sigurno: Putzi nije ni pomiclja propustiti

ERNST HANFSTAENGL PUTZI
(1887-1975.) maštao je o savezu svojih dviju domovina - Sjedinjenih Država i Hitlerove Njemačke

Zraka nade.

NAJSUVREMENIJA TEHNOLOGIJA
ZA RANO OTKRIVANJE I LIJEČENJE
KARCINOMA U KOMBINACIJI SA ZNANJEM
VRHUNSKOG TIMA STRUČNJAKA

Nakon susreta
14. lipnja 1934.,
Hitler je otišao
od Mussolinija
s osjećajem da
je razgovarao
s 'luđakom',
'seksualnim
manjakom'
i 'mentalnim
bolesnikom'

 RADIOCHIRURGIA
ZAGREB

+385 1 400 8050
info@radiochirurgia.hr
www.radiochirurgiazagreb.com

obljetnicu svoje promocije. Nekoliko dana ranije, njegov je pomoćnik Voigt potajice i sam oputovao za Sjedinjene Države kako bi pripremio dolazak svog poslodavca.

Američka policija bila je u pripravnosti. Prijetnju atentatom na Putziju shvatili su ozbiljno, i to odmah po njegovom dolasku u New York; na poticaj židovskih organizacija, nekoliko tisuća ljudi neumoljivo je čekalo dolazak nacista. Putzi je čuo za tu vijest koja mu je izmamila osmijeh na lice, dok je Europa veselo plovila Atlantikom. Bio je presretan.

Jedna ga je informacija međutim ubrzo veoma uznenimila i pokvarila mu užitak koji mu je pružalo zabavljanje kroničara. Dok se nalazio na brodu, 14. lipnja saznao je da su se Mussolini i Hitler prethodne večeri sastali u mjestu Stra, gdje se nalazi venecijanska zračna luka. Na nekoliko trenutaka, Putzi je izgubio tlo pod nogama. Parobrod više nije postojao, kao ni njegovi putnici, ni golemi ocean što ih okružuje. Prvi sastanak nasamo dvojice fašističkih vođa trebao ga je ispuniti zadovoljstvom. Prije nekoliko tjedana, pod izlikom da ga zanima prikazivanje filma koji je producirao, Putzi je u Rimu posjetio Mussolinija, spomenuvši mu kako je potrebno da se sastane s Hitlerom. Čini se da Mussolini nije bio tomu nesklon, čak je tom neobičnom izaslaniku predao svoju fotografiju, popraćenu ovim riječima: „A Adolf Hitler. Benito Mussolini, Roma, febbraio 1934“, koju je Putzi pozurio predati Führeru. Dobro je znao da je 1927. Veleposlanstvo Italije u Berlinu odbilo Hitleru dati Mussolinijevu potpisanoj fotografiju. Zahvaljujući Putziju, uvreda je sada poništena.

Susret se činio izglednim, a izaslanik će se njime okoristiti. Tko zna, možda će mu dati neku pravu diplomatsku funkciju? Postigao je pravi uspjeh, doista, s obzirom na to da su se odnosi

Thomas Snégaroff

PUTZI

Hitlerov pijanist

ROMAN

TIM press

BIOGRAFIJU čovjeka koji je u jednom razdoblju bio jedan od najbližih Hitlerovih suradnika objavio je TIM press

između Hitlera i Mussolinija pogoršali otako je Hitler stupio na vlast. Osim problema s egom, u središtu napetosti između njih dvojice bilo je pitanje utjecaja na dunavsko-balkanskem prostoru. Mussolini je želio proširiti utjecaj na zemlje koje su izgubile rat, Mađarsku, Bugarsku i Austriju, Hitler također. Duce je izgledao kao da je spreman boriti se, i oružjem ako treba, protiv invazije nacističke Njemačke na Austriju. Osim toga, priča o superiornosti nordijskih naroda Rimu je postajala nepodnošljiva. Kao i antisemitizam. U travnju 1933. Mussolini je primio rimskoga velikog rabina koji se zabrinuo za sudbinu talijanskih Židova u Njemačkoj. Hitler se čak bojao da bi se Mussolini mogao približiti zapadnim demokracijama. Savez s fašističkom Italijom bio bi naime u duhu vremena.

Na parobrodu koji se približavao američkoj obali, Putzi je bjesnio. Kakvo poniženje! Nije važno što je došlo do susreta! Njemu nitko nije čestitao. Hanfstaengl, izbrisani iz povijesnih knjiga. Pao u zaborav, on koji je zapravo potaknuo to povijesno zblžavanje!

No Putzi se hranio iluzijama. Već su mjesecima talijanske i njemačke diplomatske službe pripremale taj neizbjegjan susret. Putzijevo putovanje u Rim bilo je tek grudica koja u najboljem slučaju nije imala nikakvog utjecaja, a u najgorjem je mogla pokvariti tijesto koje je trebalo strpljivo počivati. U svakom slučaju, savez fašističke Italije i nacističke Njemačke još nije bio na dnevnom redu. Nakon susreta 14. lipnja, Hitler je otisao od Mussolinija s osjećajem da je razgovarao s „luđakom“, „seksualnim manjakom“ i „mentalnim bolesnikom“.

Dolazak u New York na neko je vrijeme smirio njegov bijes, sram i očaj izazvan najavom susreta u Strau. U daljini se iz magle pomaljao Kip slobode, dok su gradom odjekivale snažne brodske sirene. Posada je Putzija diskretno prebacila na mali remorker koji se zaputio prema Hudsonu, izbjegavši tako neprijateljsku gomilu koja ga je čekala na keju North German Lloyd.

REAGIRANJE

'Ministrica Marija Vučković nije utjecala niti na jednu pojedinačnu kompenzaciju iz sustava dobrobiti'

„U tjedniku NACIONAL, u broju 1278 od 18. listopada 2022. godine, pod naslovom „Europski revizori dolaze u Zagreb istražiti kako su braća Pivac dobila 35 milijuna kuna iz Mjere 14“ te 18. listopada 2022. na poveznici <https://www.nacional.hr/europski-revizori-dolaze-u-zagreb-istražiti-kako-su-braca-pivac-dobila-35-milijuna-kuna-iz-mjere-14/> objavljen je tekst koji sadrži netočne informacije koje se odnose na Ministarstvo poljoprivrede i ministricu poljoprivrede Mariju Vučković kao čelniku toga tijela.

U tekstu se, između ostalog, navodi da je ministrica Vučković „promijenila pravilnike te na taj način omogućila da tvrtke kao što je Vajda iz Međimurja dobiju puno više novca iz Mjere 14“.

Ministrica poljoprivrede Marija Vučković nije bila predsjednik niti član jednog od povjerenstava niti je na bilo koji način utjecala niti na jednu pojedinačnu kompenzaciju iz sustava dobrobiti.

Naime, za izradu kriterija Mjere 14 za sektore govedarstva, svinjogoštva, ovčarstva i kozarstva te peradarstva osnovana su četiri stručna povjerenstva, a koja su sačinjavali predstavnici Ministarstva poljoprivrede i brojni proizvođači. Neovisne kalkulacije za visinu potpore izradio je Agronomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, a konačne kriterije i promjene unutar pojedine operaci-

je unutar mjere definiralo je Povjerenstvo za izradu Pravilnika o predviđi izravne potpore poljoprivrede i IAKS mjera ruralnog razvoja za 2021. godinu i potvrdila Europska komisija.

Do rasta isplaćenih iznosa kompenzacije za 2021. godinu došlo kod svih proizvođača koji koriste M14-Dobrobit životinja, s obzirom na to da su rasli iznos po svim operacijama u okviru mjeru, a osobito onima koji imaju više provoznih ciklusa unutar jedne godine – tovljačima peradi i tovljačima svinja.

Naglašavamo kako su 1. lipnja 2022. godine Odlukom ministricе pokrenuti veterinarski pregledi gospodarstava s provjerom provođenja biosigurnosti i dobrobiti životinja na istima. U suradnji sa Samostalnom službom za akreditaciju agencije za plaćanja za poljoprivredne fondove Europske unije i u skladno propis-

ma, Kabinet ministrike zatražio je i uvođenje kriterija „visina potpore“ u kontrolu Agencije za plaćanja na terenu, što znači da se u pripremi uzorka za kontrolu korisnika uvrštavaju korisnici koji primaju više iznose potpore.“

Dodatno, u objavi se i putem samog naslova najavljuje dolazak europskih istražitelja koji će kontrolirati isplate iz Mjere 14 za spomenute tvrtke, no prema unaprijed poznatom rasporedu misija Europske komisije prezentiranom na Odboru za poljoprivredne fondove Europske komisije koji obuhvaća razdoblje od 18. listopada do kraja siječnja 2023., Hrvatskoj nisu najavljeni nikakve revizije. Daljnji plan revizija Europske komisije u ovom trenutku nije poznat niti na nacionalnoj razini može imati točne informacije o istome.

S poštovanjem,

MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE
po ovlaštenju, Maja Popović glasnogovornica